

*Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Bir Aile Dergisi: "Aile Dostu" ve Okuyucu Kitlesi**

Nalan TURNA**

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, İstanbul

E-Mail: nturna@yildiz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-7511-609X

Esra BOLAT

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

E-Mail: esrabtesra@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7076-1225

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 02.12.2022 Kabul Tarihi / Accepted: 07.02.2024

ÖZ

TURNA, Nalan; BOLAT, Esra, **Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Bir Aile Dergisi: "Aile Dostu" ve Okuyucu Kitlesi**, CTAD, Yıl 20, Sayı 40 (Bahar 2024), s. 225-268.

Aile Dostu dergisi, *Yeni Gün* gazetesi ve onun devamı niteliğindeki *Cumhuriyet* gazetesinde önemli görevler üstlenmiş olan Kemal Salih (Sel) tarafından 1931-

* Bu makale Prof. Dr. Nalan Turna'nın yürütücülüğünde, Esra Bolat tarafından 2024 yılında tamamlanmış olan "Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Anlatıları: *Aile Dostu* ve *Moda Albümü* Dergileri" (*Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2024) başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Ayrıca, bahsi geçen yüksek lisans tezi Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (BAP, Proje Numarası: SYL-2022-5045) tarafından desteklenmiştir.

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

1932 yılları arasında çıkarılmıştır. Bu makalenin en önemli amaçlarından biri, Erken Dönem Cumhuriyet Türkiye'sinde aile, toplum, ekonomi ve toplumsal cinsiyet konularına ışık tutmak için *Aile Dostu* dergisini analiz etmektir. Diğeri, aynı dönemde derginin yayıncılık faaliyetlerini ve okur kitlesini değerlendirmektedir. Ayrıca, *Aile Dostu* dergisinin reklamlarını ve tematik içeriğini, yayın amacı ve dönemin tek eşli ve çekirdek aile yapısını destekleyen seküler ve ilerici bakış açısı temelinde eleştirel bir şekilde analiz etmektedir. Derginin içeriği, 1929 Büyük Buhranı'nın etkilerini nasıl yansıttığı ve devlet politikalarıyla nasıl bir etkileşim içinde olduğu açısından incelenecektir. Makale, düzenli olarak yayınlanan "Sualler-Cevaplar" köşesi aracılığıyla okuyucu profilini analiz etmeyi ve derginin okuyucu kitlesiyle kurduğu ilişkiyi göstermeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, söz konusu köşedeki okuyucu soruları, 1930'ların başında Türkiye'de toplumsal cinsiyet konularının ve gündemlerinin nasıl farklılaştığını veya birbirine benzediğini göstermek için ele alınmaktadır. Bu makale, Latin harfleriyle basılan ilk dergi örneklerinden biri olan *Aile Dostu* dergisini, derginin okurla kurduğu ilişkisine ve okur profiline ışık tutmak, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de aileler ve değişen yaşam tarzları hakkında daha iyi bir fikir vermek amacıyla incelemektedir.

Anahtar Kelimeler. Erken Cumhuriyet Dönemi, aile, *Aile Dostu* dergisi, okuyucu profili, Kemal Salih (Sel)

ABSTRACT

TURNA, Nalan; BOLAT, Esra, **A Family Magazine in the Early Republican Period: "Aile Dostu (Family Friendly)" and its Readership**, CTAD, Year 20, Issue 40 (Spring 2024), pp. 225-268.

The magazine *Aile Dostu (Family Friendly)* was published between 1931 and 1932 by Kemal Salih (Sel), who had taken on an important role at the newspaper *Yeni Gün (New Day)* and its successor *Cumhuriyet (Republic)*. One of the purposes of this article is to analyze the magazine *Aile Dostu* in order to shed light on the issues of family, society, economy, and gender in the early Republican Turkey. The other one is to assess the publishing activity and readership of the magazine in the same period. In addition, it critically analyzes the advertisements and thematic content of the magazine *Aile Dostu* based on its publication purpose and its secular and progressive perspective that supports the monogamous and nuclear family structure of the time. The magazine's content will be examined in terms of how it reflects the impact of the Great Depression of 1929 and how it interacts with state policies. Through the regularly published "Questions-Answers" column, the article aims to analyze the reader profile and show the relationship that the magazine has built up with its readership. At the same time, the reader questions in the

aforementioned column are considered to show how gender issues and agendas differed or resembled each other in Türkiye in the early 1930’s. Overall, this article analyzes *Aile Dostu*, one of the first magazines printed in Latin letters, in order to shed light on the magazine’s relationship with its readers and its readership profile, and to provide a better understanding of families and changing lifestyles in Turkey during the Early Republican Period.

Keywords: Early Republican Era, family, *Aile Dostu* magazine, readership profile, Kemal Salih (Sel)

Giriş

II. Meşrutiyet Dönemi’nde (1908-1918), İttihatçılar, devletin kontrolünü ailenin özel alanına doğru genişletmeyi hedefleyerek Osmanlı toplumunu daha eşitlikçi ve milliyetçi çizgiler boyunca yeniden şekillendirmek istediler.¹ İttihatçıların öne çıkardığı, “millî aile,” kavramı geleneksel Osmanlı ataerkil ailesinin aksine çekirdek ve tek eşli bir yapıya sahipti. İttihatçıların “millî aile” anlayışı, erken Cumhuriyet Dönemi’nde ve özellikle Kemal Salih (Sel)² tarafından 1931-1932 yılları arasında iki ayda bir Latin harfleriyle yayımlanan *Aile Dostu* dergisinde kendine yer bulmuştur.³ Bu makalede, öncelikle *Aile Dostu* dergisinin detaylı bir analizi yapılacak ve ardından okuyucu mektuplarının yer aldığı “Sualler-Cevaplar” köşesi incelenecektir. Söz konusu dergi aracılığıyla Erken Cumhuriyet Dönemi’nin okur-yazar profiline ilişkin çıkarımlar yapılacak ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden karşılaştırma yapılacaktır. Kısacası, *Aile Dostu* dergisinin incelenmesiyle, Erken Cumhuriyet Dönemi dergiciliği, okuryazarlık profili,

¹ Deniz Kandiyoti, “End of Empire: Islam, Nationalism and Women in Turkey”, *Women, Islam and the State*, ed. Deniz Kandiyoti, Macmillan, Houndmills, Basingstoke, Macmillan Press, Hampshire, 1991, s. 22-47.

² Derginin sahibi ve yayıncısı olan Kemal Salih (Sel), gazeteciliğe Yunus Nadi (Abaloğlu)’nun başyazarlığını yaptığı *Tasvir-i Efkâr*’da başlar. Millî Mücadele’nin savunucularından *Yeni Gün*’ün sorumlu yazı işleri müdürlüğünü üstlenir. Cumhuriyet ilan edildikten sonra, *Yeni Gün*’ün devamı sayılan *Cumhuriyet* gazetesinde yayıncılık faaliyetlerinde bulunur. Hatta *Cumhuriyet* gazetesinde Latin harflerine geçişle yaşanan sorunlar Kemal Salih’in gelmesiyle çözülür. Ayrıca dergi yayıncılığı da yapan Kemal Salih, 1925-1928 yılları arasında *Haftalık Mecma*’yı çıkarır; bk. Zekeriya Sertel, *Hatırladıklarım*, 5. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001, s. 116; Özgül Özbek Giray “Kemal Salih Sel’in Yayıncılık Faaliyetleri ve Aylık Mecma”, *Edebi Eleştiri Dergisi, Takvîm-i Vekâyi’den 1928 Yılına Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı*, 2021, s. 264-285.

³ Dergi ve içerikleri hakkında daha fazla detay için bk. Esra Bolat, (2024) “Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Anlatıları: *Aile Dostu* ve *Moda Albümü* Dergileri”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

okuyucu kitlesiyle kurulan ilişki, aile yapılarına ile yaşam tarzları hakkında değerlendirme yapmak mümkün olacaktır.

“Aile Dostu” Dergisi Yayın Hayatına Başlıyor

Erken Cumhuriyet Dönemi’nde Latin harfleriyle yayımlanan ilk dergiler arasında yer alan *Aile Dostu* dergisinin ilk sayısı 1931 yılının Şubat ayında, son sayısı olduğu düşünülen on ikinci sayısı ise Aralık 1932’de çıkar⁴ ve dergi hem İstanbul’da hem de Anadolu’da dağıtımına girer.⁵ Dergi, ilk sayısında yayın hedefini şu şekilde ifade eder:⁶

“Maksadımız, ismimizden şüphesiz anlaşılıyor. Memleketimizde bütün her sınıf aileler tarafından hiç çekinilmeden evlerine kabul edilip büyükler ve küçüklerin seve seve, alâkadar ola ola okuyacakları bir mecmua çıkarıp o husustaki boşluğu doldurmak.” Aile dostu,, Annelerin, babaların olduğu kadar çocukların ve gençlerin sevimli bir arkadaşı, mantıkî bir müşaviri, icabında da samimî bir dert ortağı ve müşkül halledicisi olacaktır. Aile içerisinde hayatta, gençlikte, ihtiyarlıkta cereyan edebilecek ne kadar hadiseler, vak’alar varsa onlara ait bütün bahisleri bu mecmuada bulacaksınız. Eksik gördüklerinizi bize yazacaksınız, noksanlarımızı tamamlayacağız. Şimdilik iki ayda bir çıkacak olan “Aile dostu” en yakın bir istikbalde karileriyle daha sık görüşmek, konuşmak fırsatını bularak onlar için hem eğlenceli, hem de istifadeli bir mecmua olmayı gaye itihaz etmiştir.”

Aile Dostu, ilk altı sayısında Görsel 1’de gösterilen kapağı kullanarak, okuyucusuyla buluşmuştur. Bu kapakta, yukarıya/ileriye bakan anne ve baba ile geleceği temsil eden ve elinde meşale bulunan bir erkek çocuk bulunur. Dergi ikinci yılına, *Aile Dostu* dergisini okuyan ve evli olduğu anlaşılan bir çiftin yer aldığı çizimle (Görsel 2) girerken, kalan beş sayısında yoluna birbirinden farklı kapaklarla (Görsel 3) devam eder.⁷

Dergi, merkezine tek eşli, çekirdek, modern ve seküler aileyi yerleştirir. Bununla birlikte evi kadının (eş, anne, bazen hizmetçi, mürebbiye), kamusal alanı

⁴ Kemal Salih’in, *Aile Dostu* dergisinin toplam 12 sayısını Atatürk Kitaplığı’na bağışlanmış olmasından yola çıkılarak son sayısının on ikinci sayı olduğu düşünülebilir. Kadın Eserleri Kütüphanesi’nde ulaşılabilen son sayı da yine on ikinci sayıdır. Bu dönemde ayrıca *Hayat Mecmuası*, *Resimli Ay*, *Yedigün*, *Ülkü*, *Kadro*, *Varlık* de çıkarılmıştı. Daha fazla bilgi için bk. Hıfzı Topuz, *Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s. 390-395.

⁵ “Aile Dostu”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, kapak arkası.

⁶ “Aile Dostu Niçin Çıkıyor”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 32. Metinde yer alan alıntılardaki yazım yanlışları birbir alınmış olup *Aile Dostu* dergisine aittir.

⁷ Derginin kapak değişikliğine gitmesinin muhtemel nedeni 1931 yılında çıkarılmış olan Basın Kanunu’dur. Bk. “Madde 52: *Adaba münafi müstebcen resimleri havi neşriyat Cümhuriyet müddeiumumilerinin emrile toplattırılabilir*”; bk. “Matbuat Kanunu”, *Resmî Gazete*, Sayı 1867, 8 Ağustos 1931, s. 735.

ise daha çok erkeğin alanı olarak yansır.⁸ Mutfağın kadının sorumluluğunda olduğunu, “Ev kadını neler bilmeli” başlığı altında sunduğu öneriler üzerinden vurgular.⁹ Amerika’da “Kadınlar Birliği” tarafından gönderilen bir kitapçıkta yer alan, evliliklerin uzun sürmemesi ve çabuk bozulması nedeniyle yapılan öneriler arasında, “haftada iki defa kocanızla dışarıya geçmeye gidin,” veya “ev ve mutfak işlerine kocanızın yardım etmesini kesinlikle istemeyin, kendisi yapmak isterse de karşı çıkın” bulunur.¹⁰ Dergide yayınlanan Selim Sırrı imzalı¹¹ bir makalede, kadınların ilim, edebiyat, sanayi alanlarında varlıklarını kanıtladığından bahsedilse de en önemli görevlerinin “yuvaları” olduğu öne çıkarılır. Ayrıca, kadınların, annelik ve çocuk terbiyesiyle ilgilenen bireyler olarak, erdemli ve ahlaki değerlere sahip olmaları gerektiği üzerinde durulur.¹² Derginin anneliğe bakış açısı, 1931 yılında kabul edilen Basın Kanunu’nun 41. maddesiyle uyumlu görünmektedir: “*Aile mevcudiyetini ve aile kurmak esasını sarsacak ve kadınlığın ana olmak hususundaki fikrî temayülünü zayıflatacak mahiyette her türlü neşriyat yasaktır. Hilâfına hareket edenlere bir aydan bir seneye kadar hapis cezası verilir.*”¹³

Erken Cumhuriyet Dönemi’nde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri olan nüfus azalması da aynı çerçevede değerlendirilmektedir. Örneğin “Bahara, Aşka ve izdivaca dair...” başlıklı bir giriş yazısında, evlilik sayısındaki azalmanın aşk ve evlilik ayı olan bahar aylarında da yaşandığı ifade edilir. Evlilik kurumuna olan inancın azalma nedeni olarak ekonomik zorluklar, XX. yüzyılın getirdiği hızlı değişimler ve farklılaşan eğlence anlayışı gösterilir.¹⁴ Dergi, bu şekilde devletin nüfus artırma politikalarını destekler.¹⁵

⁸ *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 2.

⁹ “Ev kadını neler bilmeli?”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 8.

¹⁰ “Evli kadınlara nasihatler”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 26; dergi, çalışan kadınların erkeklerden daha az kazandığına ve kazançlarının yaş aldıkça azaldığına dair bir araştırmayı yayımlar. “Dünyada olup bitenler,” *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 20.

¹¹ Dergide sadece bazı yazılar ve hikâyeler, yazar adlarıyla yayınlanmıştır. Örneğin bk. Mahmut Yesari, “Güzel Kadın”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 16-19. Mahmut Yesari, “Nöbet!”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 17-20. Ahmet Hidayet, “Doktorun Sırrı”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 19-21.

¹² “Kadınların hakkı”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 6-7.

¹³ “Matbuat Kanunu”, *Resmî Gazete*, Sayı 1867, 8 Ağustos 1931, s. 734.

¹⁴ “Bahara, Aşka ve izdivaca dair...” *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 2.

¹⁵ Türkiye’de Birinci Meclis Dönemi’nden itibaren nüfusu arttırmaya yönelik politikalar öne çıkarılır. Konuyla ilgili Mustafa Kemal Atatürk’ün bir konuşması için bk. Yaşar Semiz, “1923–1950 Döneminde Türkiye’de Nüfusu Arttırma Gayretleri ve Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi)”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 27, Aralık 2010, s. 429.

Derginin Finansmanı ve İlanlar/Reklamlar

Aile Dostu dergisi kendini, satış, ilanlar/reklamlar üzerinden finanse eder.¹⁶ Dergi, satış fiyatını 5 kuruş, yıllık aboneliğini ise 50 kuruş olarak belirler.¹⁷ İstanbul ve Anadolu'nun belli kentlerindeki okuyucularına yönelik satışlarını artırmak amacıyla, "aşk maçını kim kazandı?," "Nermi Bey mi Fabire Hanım mı?" adlı kuponsuz herkesin katılabileceği ödüllü bir yarışma düzenler.¹⁸ Mahmut Yesari'nin "Bir aşk maçı" adlı hikâyesi üzerinden düzenlenen bu yarışmayı kazanan 150 okuyucuya, *Agfa* marka fotoğraf makinesi, *Eversharp* yazı kalemi ve kurşun kalem, *Nestle (Nestlé)* çikolata, *Nivea* krem ve tuvalet sabunu, *Hansaplast* spor pansumanı, "*Arseniferanos*" kuvvet şurubu ile bir yıllık *Aile Dostu* aboneliği vadeder.¹⁹ Dergi bu yarışma üzerinden okuyucu ilgisini canlı tutarken bazı markaların da reklamını yapar.²⁰

Derginin finansal kaynakları arasında yer alan ilanlar/reklamlar, *elektronik eşya üretici/satıcısı, yiyecek, banka, ilaç (tarım ve insanlar için), eşya* olmak üzere beş kategori altında toplanabilir. Bunların ilki, ev ve tarla farelerine karşı kullanılan *Zelio* macununu çıkaran *Körner* firması tarafından verilir (bk. Görsel 4, 5).²¹

Düzenli toplantılar, gazete ve dergi ilanları/reklamları vb. üzerinden ürün tanıtımının ve satışının yapılmasının yaygın olduğu bu dönemde çeşitli ev aletleri satan, Beyoğlu, Kadıköy, Üsküdar ve Büyükdada'da beş mağazası bulunan SATİE-

¹⁶ Harf İnkılabı sonrasında, 1 Aralık 1928 tarihinde tüm basının Latin harflerine geçmesiyle tiraj düşüklüğü yaşanır. Bu geçiş sürecinde, gazete ve dergilere devlet desteği yapılır. Basının yeni harflere geçmesi ve devlet desteği alan bazı gazete ve dergiler konusunda bk. Bilal N. Şimşir, *Türk Yazı Devrimi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s. 225-228. 1931-1932 yılları arasında yayınlanan *Aile Dostu*'nun ise herhangi devlet yardım alıp almadığı tespit edilememiştir.

¹⁷ "Aile dostu niçin çıkıyor", *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 32.

¹⁸ Türk basınında hediye verilmesi, piyango ve lotarya düzenlemesi gibi promosyon kampanyaları 1928 yılında *Cumhuriyet* gazetesi ile başlar. Basında daha sonraki yıllarda da okurlara ücretsiz abone, takvim ve ufak hediyeler dağıtılır. 25 Temmuz 1931'de kabul edilen Basın Kanunu'nun 36. maddesi ile ikramiye dağıtımı yasaklanır ve bu durum 1950'de çıkarılan Basın Kanunu'na kadar devam eder. Topuz, *age*, s. 349-350; ilgili Basın Kanunu'nun 36. Maddesi için bk. "Matbuat Kanunu", s. 734.

¹⁹ "Aşk maçını kim kazandı?", *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 20.

²⁰ Erving Goffman, reklamların, dâhil olunan toplumsal durumlarda herkesin yararlandığı aynı repertuardan ve ritüellerden beslendiklerini savunur ve konuya dair şunları yazar: "*Reklamlar, kullandıkları ritüelleşmiş ifadeleri kendileri oluşturmazlar; adeta, dâhil olduğumuz toplumsal durumlarda beşimiz için yararlandığı aynı repertuardan, aynı ritüel ifadelerden faydalanırlar ve amaçları da aynıdır: yaşamın olağan akışında göze öylesine ilişen eylemleri daha okunaklı hale getirmek. Bir anlamda reklamlar geleneklerimizi gelenekselleştirir, hâlihazırda stilize edilmiş olanı daha da stilize ederler. Kurşunları sadece birer hiper-ritüelleştirir.*" Erving Goffman, *Reklamlarda Toplumsal Cinsiyet*, Çev. Devrim Kılıçer- Fahri İz, Heretik Basın Yayın, Ankara, 2020, s. 235.

²¹ "Faydalı bilgiler", *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 11.

Tesisatı Elektrikiye Türk Anonim Şirketi de ilan/reklam verir.²² Şirket, muhtemelen devam eden ekonomik buhranın etkilerini “bu müşkül zamanlarda” (bk. Görsel 6) ifadesi ile kastederek veresiye satış yapacağını duyurur (bk. Görsel 7).²³ Okuyucu kitlesi aileler olan dergiye ayrıca “şık markalar” (bk. Görsel 8) adı altında masa örtüsü, mendil gibi eşyaların reklamı da verilir.²⁴ Dergiye ilan/reklam verenlerden biri de Türkiye pazarına 1909 yılında girmiş, ilk satış ofisini Karaköy’de, ilk çikolata fabrikasını ise 1927 yılında Feriköy de açmış olan *Nestlé* (*Nestle*) firması olur (bk. Görsel 9).²⁵

Reklam/ilan verenler arasında 1924 yılında kurulan, Türk iş adamları tarafından kurulan/işletilen, sanayi tesisleri yaratma politikasının ve yabancı işletmelerin millileştirilmesi sürecinin bir parçası olarak faaliyet göstermiş olan İş Bankası da yer alır.²⁶ Bankanın reklamlarında, “*Kumbara bütün bir İstikbaldir!*” veya “TÜRKİYE İŞ BANKASI” yazan bir kumbaranın yer aldığı ilan/reklamda, ailelerin geleceği/devamı olan çocuklar öne çıkarılır (Görsel 10).

Dergide, fare zehri, ev eşyası, elektrikli alet, çikolata, banka reklamlarının yanı sıra ilaç firmalarının ilanlarına/reklamlarına da rastlanır; Panflavin pastillerinin boğaz hastalıkları ile soğuk algınlığına (Görsel 11), Typhoral’ın tifoya (Görsel 12), Aspirin komprimelerinin romatizmaya (Görsel 13), Eldoforme’nin ise ishale²⁷ iyi geldiğini belirten ilanlar,²⁸ dergi içerisinde yer alan yazılarla desteklenir. “YAZ İSHALLERİ...” ve “Niçin erkekler kadınlardan daha çabuk soğuk alırlar?”²⁹ bunlar arasındadır. *Bayer* firmasının ürettiği “İstizin” ve “Asidol – Pepsin” adlı

²² *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 28; dönemin gazete ve dergileri aracılığıyla örneğin elektrikli aletlerin nasıl kullanılacağını anlatıldığı ve kadınların çağrıldığı toplantılar düzenlenmekteydi. Nurçin İleri - Cansu Değirmencioğlu, “Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Asri Ev Tartışmaları ve Elektrikli Tenvirat”, *ViraVerita E-Journal*, Sayı 12, Kasım 2020, s. 106-107.

²³ Şirket 1920’li yıllarda da veresiye satış yapmaktadır. bk. İleri & Değirmencioğlu, a.g.m., s. 104.

²⁴ “Şık markalar”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 29.

²⁵ “NESTELE Kehaneti”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 32; “NESTELE Kehaneti”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 32. Nestlé’nin Osmanlı döneminde Türk piyasasına girişi hakkında örneğin bk. Yavuz Köse, “Nestlé in the Ottoman Empire: Global Marketing with Local Flavor 1870-1927”, *Enterprise and Society*, Cilt 9, Sayı 4, 2008, s. 724-761.

²⁶ Erken Cumhuriyet Dönemi’nde Türkiye İş Bankası ve faaliyetleri ile devletin bu özel girişimin gelişmesindeki rolü hakkında bk. Recep Boztemur, “Özel Girişimcilik Gelişiminde Devletin Rolü: İş Bankası Örneği”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 18, Sayı 29, 1996, s. 63-79.

²⁷ *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 31.

²⁸ *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 2.

²⁹ Eldoform hakkında bk. *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 6; benzer bir örnek için bk. *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 20.

ilaçlar özellikle Ramazan ayında mide ve bağırsak sorunlarına çözüm olarak sunulur.³⁰ Görüldüğü üzere dergi ve gazeteler için ilanlar/reklamlar finansman kaynakları olarak, Bayer gibi firmalar için ise potansiyel müşterilere ulaşma araçları olarak işlev görmekteydiler.³¹

Grafik-1'e göre (bk. Ekler) göre, dergi en yüksek ilanı/reklamı 1931 Ağustos sayısı ile 1932 Aralık sayısında, en düşük ilanı/reklamı (ilk iki sayı hariç) ise 1931 yılının Ekim ve Aralık sayılarında alır.

Tablo-1'e (bk. Ekler) göre, en çok reklamı yapılanlar Körner-Zelio Macunu (yüzde 27), Aspirin (yüzde 19), Türkiye İş Bankası (yüzde 14) en az reklamı yapılanlar ise yüzde 3 ile Eldoforme, Spirosal ve Şık Markalar (E.M, C.V, A.B, M.T, A.C)'dir.

İçerik Analizi

Derginin birinci ve on ikinci sayıları dikkate alındığında (bk. Ekler - Tablo 2), sinema, sorular ve cevaplar, mizah, kadın (bk. Görsel 14), erkek (bk. Görsel 15) ve çocuk modası (bk. Görsel 16), aile oyunları, ilginç olaylar, elişi ve örgü, sağlık ve faydalı bilgiler gibi çeşitli köşelerin mevcut olduğu görülür.

Giriş yazıları, hem derginin içeriğini ve bakış açısını hem de Erken Cumhuriyet Dönemi'nde gündelik yaşamın nasıl dönüştüğüne dair önemli ipuçları sunar (bk. Ekler - Tablo 3). Giriş yazılarının konularını genellikle mevsimler,³² önemli ay ve günler (Ramazan ve Bayram gibi) belirler. Dergi, Ramazan ayına denk gelen ilk sayısında, Ramazan'ı şu şekilde konu edinir: “-Ab neydi o iftarlar, saburlar.. Neydi o Şehzadebaşı piyasaları.. O evlerdeki sakin ve ilâhi bayat!..”³³ şeklindeki suni özlem ve arzuyu, her devrin kendi “çerçevesi, muhiti, insanları ve onların zihniyeti içinde tathdır, zevklidir”³⁴ ifadesiyle eleştirir. Aynı yazıda geleneksel ve modern karşıtlığını, davul ve şapkanın³⁵ farklılığı üzerinden yapar: “Şapkayla davul birbirine nekadardır aykırı

³⁰ “Ramazan”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 1-2.

³¹ İlanların/reklamların dilsel ve görsel analizleri için bk. Nuran Özlük, “Türkiye’de Doğrudan Tüketiciye Dergi Reçeteli İlaç Reklamlarının Dilsel ve Görsel Analizi Bayer Aspirin-Resimli Ay Dergisi Örneği”, *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, Cilt 13, Sayı 3, 2021, s. 153-173.

³² Mevsim geçişini anlatan bir yazı için bk. “Kış geliyor!”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 1-2.

³³ “Ramazan”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 1.

³⁴ agm., s. 1.

³⁵ agm., s. 1; 25 Kasım 1925 tarihinde yürürlüğe giren Şapka Kanunu ile fes giyilmesi yasaklandığından dolayı memurlar şapka takmaya başlamışlardır. Sina Akşin, *Kısa Türkiye Tarihi*, 25. bs. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2018, s. 196.

düşünürsün bu günkü evlerimizi, kazancımızı yaşayışımızla eski ramazanlar da birbirine o derece yan bakar.”³⁶ Burada asrî/çağdaş/medeni hayat vurgusunu şu şekilde yapar:³⁷

“...O halde ramazan da hayatımız, âdetlerimiz ve ahlâkımız gibi asrileşecek, medenileşecek ve değişecektir. Bu günkü medeniyetin prensipleri karar yemek, içmek, muntazam zamanlarda yatıp kalkmak ve mesai saatlerimizden bir saniye kaybetmemektir.”

“Bayram geliyor” başlıklı giriş yazısında ilerlemeci ve seküler çizgi belirginleşir. Dergi, Ramazan nostaljisinde olduğu gibi, dini bayramlara yönelik nostaljiyi de eleştirir. Yaşlıların ve orta yaşlı bireylerin dini bayramlara özlem duyduğunu, gençlerin ise daha çok millî bayramlara ilgi gösterdiğini şu sözlerle ifade eder: “Çünkü zevk, neşe zamanlarımız çok şükür çoğaldı, taksim oldu. Sene başı var, Zafer bayramlarımız, Kurtuluş günlerimiz var..”³⁸ Medeni olanı öne çıkarmak amacıyla eski ve yeni (geleneksel ve modern/seküler) olanın karşılaştırmasını yapar:³⁹

“Sonra çocuklarımız, erkeklerimiz, kadınlarımız böyle muayyen bir iki gün süslenip diğer zamanlar çapaçul gezecek kadar basit zihniyette değiller. Manen, maddeten çok yükseldiler. Yalnız yedi gün değil, tam 365 gün her medeni insan gibi yiyor, içiyor, çalışıyor ve eğleniyorlar”.

Bilimsel bir yaklaşımı benimseyen dergi, örneğin kıyamet hakkında soru soran bir okuyucusuna şu şekilde cevap verir:⁴⁰

“Kıyamet, dünyanın sonu demektir. Kâinatta her şey muvakkat ve geçici olduğuna göre elbette bizim kürremizin de bir gün mahvolması mukadderdir. İşte bu akıbeti dini kitaplar <kıyamet>şeklinde tarif etmişler ve ona ahrete müteallik bir şekil vermişlerdir. Halbuki esas yukarda da dediğimiz gibi diğerleri gibi alelâde bir yıldız olan kürremizin fani hayatını bitirmiş olmasından ibarettir. Kıyametin ne vakit kopacağını dini kitaplar bile göstermiyorlar. Tabiidir ki âlimler bunu hiç keşfedemezler. Çünkü henüz maziye ait olan dünyanın yaşını bile kestirip atamamışlardır. Nerede kaldı ki istikbali bilsinler. Fakat her halde arzımızın tamamen soğuyup üzerindeki hayatın nihayet bulması için milyonlarca değilse bile, yüz binlerce sene lâzımdır”.

³⁶ “Ramazan”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 2.

³⁷ Aynı yer.

³⁸ “Bayram geliyor!”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 2.

³⁹ a.g.m., s. 2.

⁴⁰ İstanbul Topkapı’da ikâmet eden Münir Sadun isimli bir erkek okuyucu, kıyametin ne olduğunu, ne zaman kopacağını ve bunun doğru olup olmadığını merak eder. “Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 30.

Benzer şekilde, “İnsanların ecdadı maymunmuş diye bir söz kulağıma çaldı. Bu hakikat midir?” şeklinde soru soran okuyucusuna bilimsel eserler okunmasını önerir:⁴¹

“Bu meseleyi şurada birkaç satır içinde size izah etmemize imkân yoktur. İnsanların menşei hakkında nasıl dini bir takım malûmat varsa ilim de bu hususta derin tetkikat neticesi bazı nazariyeler vücade getirmiştir. Bunlardan biri de bazı ulema tarafından esasî hazırlanıp Darwin namındaki fen adamının ortaya fırlattığı <tekamül> nazariyesidir ki <bütün hayvanat ve nebatat bugünkü hallerine tekâmül ede ede gelmişlerdir. > şeklinde hulâsa olunabilir. Buna nazaran insanlarda en mütakâmil hayvan cinslerinden biri sayılan maymunlardan teşaup etmişlerdir. Maamafih bu malûmat hiç şüphesiz sizi tatmin edemez. Onun için bu hususa dair eserler okursanız ancak ozaman hakikate vasil olabilirsiniz”.

Dergi ekonomik ve toplumsal değişimlerin aileleri nasıl etkilediğine dair yazılar kaleme alır. “Bizde sayfiye hayatı...” adlı bir giriş yazısıyla Türk lirasının değer kaybettiği, ihracatın gerilediği ve ithalatın azaldığı 1929 Dünya Ekonomik Buhranı sonrasında⁴² insanların yazlıklarını satmak ve yazlık hayat alışkanlıklarından vaz geçmek zorunda kaldıklarına değinir “*şimdi ne o sayfiyeler, ne de o insanlar var. Devir değişti. Sükûnet ve istirahat yerine sür’at, heyecan ve geçim derdi kaim oldu*”.⁴³ “Asrımızın eğlenceleri” (bk. Görsel 17) adlı bir yazıda da benzer şekilde devrin değiştiğini, insanların çok fazla dinlenmeye vakit bulamadıklarını, fakat yorgunluklarını atmak amacıyla eğlence yerlerine rağbet ettiklerini yazar. İnsanların gürültülü ve sağlıksız eğlence yerlerini mutlu aile hayatına tercih etmelerini şu şekilde eleştirir:⁴⁴

“Hemen hemen herkes aile hayatının saadetini, rahatını terkedip gündüzkü yorgunluğunu başka türlü zevk ve eğlencelerle unutmaya çalışıyor...Her tarafta, nükteli, cazband ve saksafonun görültüsü boguyor...Vakıa ifrata gitmemek şartıyla dans ta bir nevi spordur. Fakat havasız, tütün dumanı ve mikroplarla, toz ve toprakla dolu salonlarda edilen danslar çok muzur ve tehlikelidir.”

Bir yandan modern yaşamın olumsuz etkilerini dile getirirken, diğer yandan çağa uygun, temiz ve güvenli plajlara sahip olan⁴⁵ (bk. Görsel 18) ve aynı zamanda

⁴¹ “Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 11, s. 31.

⁴² Mehmet Bulut, “1929 Dünya Ekonomik Buhranı ve Türkiye’de Devletçiliğe Geçiş”, *Kent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bilig*, Sayı 26, Haziran 2003, s. 87.

⁴³ “Bizde sayfiye hayatı...”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 2.

⁴⁴ “Asrımızın eğlenceleri”, *Aile Dostu*, Sayı 3, s. 21.

⁴⁵ “Deniz Banyoları”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 1-2.

örneğin dayanıklı kumaş tercih eden Avrupa’nın örnek alınmasını ister. “*Ne can iledir, ne mal iledir, Beğim zara fet kemal iledir*”⁴⁶ dizelerine atıf yapan “*Şıklığa, Süse ve Tuvalate Dair*” adlı farklı bir yazı ile Avrupa’da asil ve kibar sınıfın hiçbir zaman moda olduğu için dayanıklı olmayan kumaşa veya elbiseye para vermediğinin altını çizerek.⁴⁷ Fakat Avrupa’yı körü körüne ve her konuda takip etmeyi doğru bulmadığını şu alıntı üzerinden ifade eder: “...İngiliz kraliçesinin ayağı çocuk doğurduktan sonra biraz sakat olmuş, sarsularak yürüyormuş. İngilizler kraliçeyi, bizim beyler de İngilizleri taklide koyulmuşlar.”⁴⁸

“*Edebiyatımıza ve Musikimize Dair...*” başlıklı bir başka yazıda, edebiyatın teknik ve zihniyet olarak Avrupalılaşmış, öz itibarıyla Millileşmeye başlamış fakat henüz yetkinleşmemiş olduğunu söyler. Yeni yapıtların ortaya çıkarılmamasının nedenleri arasında, maddileşen hayatı, iktisadi buhranları ve sinemayı gösterir. Dilin en sade ve pürüzsüz haliyle kullanılmasını, en ücra köşedeki köylünün bile anlayabileceği, halka yarar sağlayacak romanlar, hikayeler ve şiirler yazılmasını ve halk edebiyatı yapılmasını doğru bulur.⁴⁹ Dil Devrimi’ni⁵⁰ destekleyen “*Dilimize Dair*” başlıklı benzer bir yazıda, Osmanlı Türkçesinin çoğunlukla Osmanlıca ve Farsça kelimelerden oluştuğu ve bu durumun millileşmeyle çeliştiği ifade edilir. Fenelon’un *Telemak* adlı eserini çeviren Osmanlı vezirlerinden Yusuf Kamil Paşa da bu sebeple eleştirilir: “*Bu eseri, demiş, bir defa daha türkçeye tercüme ettirmeli de ondan sonra okumal.. Yoksa kimsenin anlaması imkânı yoktur?*”⁵¹ *Aile Dostu* aynı zamanda öz/millî dili, siyasi ve ekonomik bağımsızlıkla eş değer tutar ve hatta bu başarıyı millî bağımsızlıkla şu şekilde ilişkilendirir: “*Demek ki, Türk yakında siyasi hürriyeti, iktisadi serbestisi, millî istiklâlî gibi öz diline de kavuşacak. Bu muvaffakiyet emin olun Dumlupınar ve İzmir zaferlerinin bir eşi, bir kardeşidir?*”⁵²

⁴⁶ “Şıklığa, Süse ve Tuvalate Dair..”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 1.

⁴⁷ agm., s. 2.

⁴⁸ “Taklide, göreneğe ve modaya dair”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 2.

⁴⁹ “Edebiyatımıza ve Musikimize Dair..”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 2; benzer bir yazı için bk. “Dilimize dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 2.

⁵⁰ Özellikle İkinci Meşrutiyet dönemiyle birlikte Türkçenin sadeleştirilmesi, Arapça ve Farsça kelimelerden arındırılması çalışmaları yapılır. Cumhuriyet Dönemi’nde, devrimci hamleler yapılır. Konuyla ilgili detaylar için bk. Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi III- Yeni Türkiye’nin Oluşumu (İkinci Bölüm) (1923 - 1938)*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 99-102.

⁵¹ “Dilimize dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 1.

⁵² agm., s. 2.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nin en önemli gündemlerinden biri olan sağlıklı beden politikaları da “Güzelliğe Dair...” adlı bir yazıyla vurgulanır:⁵³

“On on beş senedir ki gençlerimiz sporun her sahasına atıldılar. Kadınlarımız loş evlerin örümceklî kafeslerinin arkasından sıyrılıp meydana çıkarak Türk erkekleri gibi Allahın havasından ve güneşinden, tabiatın renk ve kokularından istifade ettiler... Türk genci, Türk erkeği pilâvlarla göbek şişirip lâpa gibi vücudile sallana sallana yürüyen âcubelerden yahut ta sararıp solmuş her adımda kemikleri birbirine çarparak tıkrıdıyan iskeletlerden birer nümune idi. Hele kadınlarını hiç sormayınız. Köşelerinde kapanıp oturmaktan, açık hava ile temas etmemekten ya verem olup giderler, yahut ta nisbetsiz bir semen peyda ederek dev anaları gibi sakil bir manzara peyda eylerlerdi”.

Aile Dostu, güzellik yarışmaları üzerinden Türklerin, yapay olmayan, doğal bir sağlık ve güzelliğe sahip olduklarının dünyaya gösterilmek istenmesini bir yazıyla destekler. “Türk ırkını’ 1932’de Dünya güzeli de seçilmiş olan Keriman Halis temsil eder.⁵⁴ Halis’in babaannesiyile çekilmiş bir fotoğrafını (Görsel 19) da yayınlayan dergi, “*tabii sıhbat ve tenasüp!*”⁵⁵ ve “*ırkımızın öteden beri haiz olduğu bedii mezîyetlerle...*”⁵⁶ ifadeleri ile Türklerin güzellik ölçütlerine uygun, sağlıklı bir ırka sahip olduklarını anlatmak ister.

Aşağıdaki alıntı konuyla ilgili detayları şu şekilde verir:⁵⁷

“İşte <<Keriman Halis>> in <<Spa> da 28 millete mensup güzeller arasında birinci çıkması ve dünya güzeli intihap olunması ırkımızın öteden beri haiz olduğu bedii mezîyetlerle, bedeni terbiye sahasındaki son uyanıklığımızın bir zaferidir. Çünkü Keriman Halis orada yirmi sekiz milletin sâde maddî güzelliğiyle değil, aynı zamanda bütün Avrupa ve Amerikanın <<Institut de Beauté>> lerinin sun’i vesaiti, boyaları, podraları, allıkları ile de mücadele etti ve muvaffak oldu. Bundan bugün cihanın güzellik hakkında beslediği kanaatin bir hülâsasını pek mükemmel istihraç edebiliriz: Tabii sıhbat ve tenasüp!”

⁵³ “Güzelliğe dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 1-2.

⁵⁴ agm., s. 2.

⁵⁵ agm., s. 2.

⁵⁶ agm., s. 2; 1929 yılında Cumhuriyet gazetesi “Miss Turkey” yarışması düzenlemiştir ve 1932 yılının “Miss Turkey” i Keriman Halis, Dünya Güzellik Kraliçesi seçilmiştir. Feroz Ahmad, Türk kadının güzel yarışmalarına katılması konusunu şu şekilde açıklar: “*güzellik yarışmaları kısmen de kent alt-orta sınıfının iffet taslamasını zayıflatmak ve bu sınıftan kadınlar arasında bir güven duygusu yaratmak için düşünüldü*”. Feroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Kaynak Yayınları, Ankara, 2017, s. 107.

⁵⁷ “Güzelliğe dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 2.

Aile Dostu, 1930 yılında çıkarılan *Umumi Hıfzıssıhha Kanunu* kapsamında ülkenin sağlık koşullarını iyileştirmek,⁵⁸ zararlı hastalıklarla mücadele etmek ve sağlıklı bir nesil yetiştirmek⁵⁹ gibi devlet politikalarını öne çıkararak, aileler ile devlet arasında bir köprü görevi görür.⁶⁰ Brüksel Millî Çocuk Cemiyeti’nin çocuk sağlığı konusunda, örneğin her gün elleri ve yüzü yıkamak, dişleri fırçalamak, vücudu ve saçları temiz tutmak gibi önerilerine de benzer bir amaçla yer verir.⁶¹

Aile Dostu, Avrupa’da olduğu gibi⁶² evlerin sağlık açısından ışık alması ihtiyacından ve bu amaçla güneşten ve havadan mahrum bırakan pencere önlerindeki kafeslerin kaldırılması gerektiğini düşünür (Görsel 20).⁶³ Benzer önerileri yatak odaları için de yapar: “..yatak odalarının bu şekilde gayet az ve basit eşyası olması hıfzıssıhhanın emrettiği en mühim esaslardan biridir. Şatafatlı olmakla beraber tabta kurusu, pire, toz, kir yuvası eşya ile dolu odalarda yatmaktansa böyle basit mobileli fakat temiz bir yatak odasına sahip olmanın insana daha rahat ve sakin bir uyku temin edeceğinde şüphe var mı?”⁶⁴

⁵⁸ 17 Nisan 1930 tarihinde yürürlüğe giren *Umumi Hıfzıssıhha Kanunu*’na göre, ülkenin sağlık koşullarının iyileştirilmesi, sağlığa zarar veren hastalıklarla mücadele edilmesi ve gelecek neslin sağlıklı bir şekilde yetişmesinin devletin sorumluluğu olduğu kabul edilmiştir. Umur Karabulut, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sağlık Hizmetlerine Toplu Bir Bakış: Dr. Refik Saydam’ın Sağlık Bakanlığı ve Hizmetleri (1925-1937)”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 15, Güz 2007, s. 156.

⁵⁹ Daha detaylı bilgi için bk. Karabulut, agm., s. 156.

⁶⁰ Bu dönemde devlet, göz kapaklarında meydana gelen ve ilerlediğinde görme kaybına neden olan bulaşıcı bir hastalık olan trahom hastalığıyla mücadele etmekteydi. 1930 yılında Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Refik Saydam, Doğu ve Güneydoğu illerinin bazılarında halkın %90’ının bu hastalığa yakalandığını ifade etmişti. Ülke genelinde ise bu hastalığın yayılma oranı 2,5 milyonu aşmıştı. Ayrıca, Cumhuriyet’in ilk yıllarında toplum sağlığını tehdit eden ve 1930’lu yıllarda mücadele edilen hastalıklardan biri de verem olmuştu. Konuyla ilgili daha fazla bilgi için bk. Müslim Demir, “Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Üzerine Bir İnceleme”, *Çalışma ve Toplum*, Cilt 3, Sayı 62, 2019, s. 2020-2021.

⁶¹ Ayrıca bk. “Göz hıfzıssıhhası ve çocuklarımız..”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 7; Brüksel Millî Çocuk Cemiyeti’nin tavsiyelerine dair bk. *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 5; Erken Cumhuriyet Dönemi çocuk yayınlarında, çocukların kıyafetlerinin temiz ve pamuklu olmasının hem sağlık hem de hijyen açısından büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır. Sevcan Özen Başboğa, “Erken Cumhuriyet Dönemi Çocuk Yayınlarında Çocuklara Yönelik Adab-ı Muaşeret, Görgü ve Nezaket Kuralları”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 15, Sayı 29, Bahar 2019, s. 79-80.

⁶² Avrupa’da, 19. yüzyıldan kalma köhne yaşam alanlarının yerine, dar avlulu yoğun ev blokları yerine geniş iç mekâna sahip, ışık alan ve havadar aile apartmanlarına geçiş önem kazanmıştır. Mark Mazower, *Karanlık Kıtaya Avrupa’nın 20. Yüzyılı*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 102.

⁶³ “Gripten nasıl korunmalı?”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 9.

⁶⁴ “EV VE EŞYA: Yatak odaları nasıl almalı?”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 22.

Dergiye göre, yazlık amaçlı kullanılan fakat masraflı olan eski köşkler de sağlıksızdır.⁶⁵ Bu dönemde villalar ve büyük apartmanların boşaltılarak mütevazi, küçük ve sade bir evde oturmaya yönelmesinin nedeni daha çok masraflı olmalarıdır.⁶⁶ Başka bir deyişle, temel neden etkileri devam eden ekonomik buhrandır.⁶⁷ Benzer şekilde, *Aile Dostu*, şıklıktan çok rahatlığa önem vermenin (bk. Görsel 21) zorunlu bir tercih olduğunu, yemek, misafir ve oturma odalarının birleştirilmesi ve hatta yatak ve çalışma odalarının ortak hale getirilmesi eğilimleri üzerinden anlatır.⁶⁸ Dergide ayrıca hayatta, sanatta ve edebiyatta kullanılmasıyla gerçekliğe farklı bir yerden bakan ve yaşanan olayları doğrudan ya da dolaylı olarak yorumlayarak hem eğlendirici hem de sorgulayıcı olmasıyla dikkat çeken mizaha da bolca yer verilir.⁶⁹ “*Fıkralar Latifeler*” (Görsel 22) başlığı altında bir büyük mizah köşesi ile derginin muhtelif sayfalarında küçük ve çizimli mizah köşeleri bulunur (Görsel 23, 24). Mizah konusu olarak kadın erkek ilişkileri, nişanlılık, evlilik,⁷⁰ kadınların ve erkeklerin aynı olaya nasıl farklı baktıkları,⁷¹ kurtulmak istenen kayınvalide,⁷² kadınların gevezeliği,⁷³ müsriflikleri,⁷⁴ kadınların gerçek yaşlarını saklamaları,⁷⁵ ev sahibi-hizmetçi ilişkisi,⁷⁶ mürebbiyeler⁷⁷ veya asrî çocuk⁷⁸ işlenir.

⁶⁵ “Ev ve mobilya Sıhhi ve ucuz sayfiyeler”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 12.

⁶⁶ “Açık hava, bol ziya...Ev ve mobilya”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931 s. 16.

⁶⁷ Daha detaylı bilgi için bk. “EV VE EŞYA: iki odanın birleştirilmesi modası devam ediyor”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 21-22.

⁶⁸ “Ev ve Mobilya Rahatlık, kolaylık ve ucuzluk”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 9; “Ev ve eşya Oturma ve çalışma odası Nasıl tanzim edilmeli?”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 23.

⁶⁹ Okan Alay, “Mizah Kavramı ve Mizahın Tarihsel Süreci”, *Türk Dili*, Cilt 116, Sayı 808, 2019, s. 22.

⁷⁰ “Nişanlılar arasında”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 2; “Balo mevsimi”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 13. “Evlendiklerinin ilk günü”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 20; *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 2.

⁷¹ “Hangisini?”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 12.

⁷² “Kara haber”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 32.

⁷³ “Onun da istirahatete ihtiyacı muhakkak”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 24.

⁷⁴ “İktisat devri”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 15.

⁷⁵ “Hürmet”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 31-32; “Halsizlik”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 20; “Kadınların yaşı”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 16.

⁷⁶ *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 19; “Mazeret!”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 14.

⁷⁷ *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 14.

⁷⁸ “Asrî çocuk”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 8.

Mizah üzerinden dönemin gerçekliğinin farklı yönleri ayrıca, hasta-doktor diyalogları, doktor vizite ücretlerinin yüksek olması,⁷⁹ cimrilik,⁸⁰ bir garsonun bahşisi garantilemek için izlediği yol,⁸¹ insanların vitrinde sergilenen ve fırsat olarak sunulan fiyatı yüksek olan bir ürünü kapışacağı düşünün bir mağaza sahibi,⁸² unutkanlığıyla meşhur bir Darülfünun muallimi,⁸³ bir şirketin genel müdürü, saf memur, uyuyan kalem amiri,⁸⁴ resim, edebiyat, müziğin para kazanılmayan uğraşlar olduğuna dair kanı⁸⁵ üzerinden de anlatılır.

Dergi ayrıca düzenli bir sinema köşesi yayınladı. (Görsel 25, 26) Bu köşenin yayınlanma amacını, neden gazetelerde sık sık sinema ile ilgili haberler yapıldığını soran bir okuyucusuna verdiği cevaptan yakalamak mümkündür:⁸⁶ “...*Sinema şu sırada âdeta yiyecek içecek gibi bir ihtiyaç haline gelmiştir. Gazeteler de kari’lerinin ihtiyaçlarına birer ayna olmak vazifesile mükelleftirler. Onun için edebiyat, mizah ve saire gibi ondan da sık sık bahsediyorlar...*”⁸⁷

Dergi-Okuyucu Kitlesi, Okuyucu Profili ve “Sualler-Cevaplar” Köşesi

Derginin okuyucu kitlesi hakkındaki bazı bilgileri derginin düzenlemiş olduğu “*Aşk Maçını Kim Kazandı?*” adlı yarışmada ödül kazananların listesinden edinmek mümkündür. Listede yer alanlara dair bilgiler şu şekilde verilir: İstanbul Sultanhamam’dan Kâmiran Halil Bey, Sivas/Darende kazasından öğretmen M. Tahir Bey, Sivas/Artova Çiftlik Kazası Tahrirat Kâtibi Ruhi Bey’in oğlu Nihat Bey, yine Artova’dan Nermin Ruhi Bey, Turgun Bey, Neriman Hanım, Nami Bey, İstanbul Rüşumat Merkez Kaleminden M. Hikmet Bey, İstanbul Çakmakçılar Yokuşu’nda Sümbüllü Han’dan Halil İsmail Bey, Mersin Belediye Kâtibi Ali Reşat Bey, İstanbul Erkek Lisesi öğrencisi Emin Şükrü Bey, Silifke Orta Okul

⁷⁹ “Müthiş ihtiyat!”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 10; “Hakikat!”, *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 14.

⁸⁰ “Pazarlık”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1932, s. 12.

⁸¹ “Zeki Garson”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 28; “Aşçı değişmiş!”, *Aile Dostu*, Sayı 8, s. 12.

⁸² “Kapışıklar”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 24.

⁸³ “Hafızayı kuvvetlendirmek çareleri!”, *Aile Dostu*, Sayı 7, s. 20.

⁸⁴ “Yeni memurun vazifesi!”, *Aile Dostu*, Sayı 8, s. 12.

⁸⁵ “Çare!”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 31.

⁸⁶ 1930’ların başında sessiz sinemadan sesli sinemaya doğru bir geçiş yaşanmış ve sinema seyircisi dil sorunuyla karşı karşıya kalmıştı. 1929 ile 1933 yılları arasında Türkiye’de yabancı dilde sinema filmleri gösterime sunulmuş ve ilk dublaj çalışması, İpek Film Stüdyosu tarafından 8 Temmuz 1933 tarihinde gerçekleştirilmişti. Ancak, dil sorunu bir süre daha devam etmişti. Özge Özyılmaz, “Türkiye’de Sesli Filme Geçiş”, *Alternatif Politika Sinema Özel Sayısı*, Mayıs 2016, s. 39.

⁸⁷ “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 14.

öğrencisi Mazhar Bey, Safranbolu'dan kösele tüccarı Mustafa Bey nezdinde bulunan M. Asım Bey, Ömer Bey, Çarşamba Ziraat Bankası müdürü Fehmi Bey'in oğlu Ertuğrul Bey, Babaeski ve telgraf tevzi memuru Kemal Bey.⁸⁸

Dergi, ilk sayısından itibaren “*Eksik gördüklerinizi bize yazacaksınız, noksanlarımızı tamamlayacağız*”⁸⁹ ifadesiyle okuyucuyla doğrudan bir ilişki kurmak ister. Bu amaçla, bir veya iki sayfalık okuyucu sorularından ve derginin verdiği cevaplardan oluşan “Sualler ve Cevaplar” adlı bir köşe yayınlamaya başlar (bk. Görsel 27). *Aile Dostu*, bahsi geçen köşenin amacını şu şekilde açıklar:⁹⁰

“Aile Dostu, memleketimizdeki ailelerin hakikî bir dostu ve dert ortağı olduğunu ispat etmek için bir de soru ve cevap sahifesi açtı. Her ne müşkülünüz varsa, her hangi bir iş, bir mesele hakkında bir fikir edinmek, onu öğrenmek istiyorsanız bize sorunuz. Her meseleyi müteahhüsüne danışıp, ait olduğu makamdan öğrenip size cevap vereceğiz. Bu seferki tertip ettiğimiz bazı suallerle cevapları size bir nümune olmak üzere basıyoruz”.

Dergi, bazen okuyucuyu motive eden/takdir eden bazen de uyaran bir üslup kullanır:⁹¹

“Konya Sahip Ata mahallesinde 7 numarada Şefik Bey: Sizin beş sorunuza birden verilecek tek cevap şudur: Bizce esas meçhul herhangi bir sebepten dolayı fazla asabi görünüyorsunuz. Çok çalışmaktan ve yorulmaktan sakınınız. Biraz dinleniniz ve hatta kendinizi bir doktora gösteriniz! O zaman bize sorduğunuz soruların cevaplarını kendiliğinden de bulabilirsiniz”.

Burada olduğu gibi dergi mektupların tamamını yayımlamaz ve bazı durumlarda okuyucularına özelden cevap verir.⁹²

Dergiye, özelden cevaplananlar sayılmazsa 67 okuyucunun mektup gönderdiği tespit edilmiştir. Bu gruptaki okuyucuların yüzde 67'si erkek (44) ve yüzde 28'i (20) kadındır. Belirtilmemiş-B olarak tanımlanan okuyucuların oranı yüzde 5'tir (3).⁹³

⁸⁸ “Aşk maçını kim kazandı?...”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 27-28.

⁸⁹ “Aile Dostu Niçin Çıkıyor?”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 32.

⁹⁰ “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 14.

⁹¹ “Sivas lisesi son sınıf talebesinden Şinasi Beye: Yazımız çok güzel olmakla beraber bizim mevzuumuz hariçindedir. Güzel yazı yazmaktaki istidadımızı tebrik ederiz”. “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 3, s. 14.

⁹² “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 31.

⁹³ Kayseri Lisesi'nin üçüncü sınıfında okuyan A. Polat, “B” “Belirtilmemiş” kategorisinde yer almaktadır. Polat'ın sorusunun içeriğinden cinsiyetinin erkek olduğu anlaşılmaktadır: “*Erkekler*

Aile Dostu’na İstanbul’dan 11 kadın ve 19 erkek okuyucu, Eskişehir’den ise bir kadın ve bir erkek okuyucu mektup göndermiştir. Adapazarı, Van, Konya, Afyonkarahisar, Bayburt, Bolu, Çorum, Eleşkürt/Ağrı, Ereğli, Gemlik, İnebolu, Karaköse/Ağrı, Kastamonu, Niğde, Osmaneli/Bilecek, Siverek/Urfa, sadece erkek okuyucuların mektup gönderdiği yerlerdir. Derginin aile bireyleri, arkadaşlar ve akrabalar arasında paylaşılma olasılığı göz önüne alındığında, derginin bahsi geçen illerdeki kadın okuyuculara da ulaşabileceği sonucuna varılabilir. Erzurum, Adana, Bitlis, Elâzığ, İzmir ve Samsun’dan sadece kadın okuyucuların mektup göndermesi, arka planda erkek okuyucu kitlesinin de bulunabileceği şeklinde yorumlanabilir. Burada mektup gönderenler arasında aynı aileye mensup olanlar olduğu gibi, yalnız yaşayan kadın ve erkeklerin de bulunabileceği ihtimali de göz ardı edilmemelidir (bk. Ekler – Tablo 4).

Tablo-5’te (bk. Ekler), cinsiyet ve semt bazında kadın ve erkek okuyucuların dağılımları gösterilmektedir. Şişli’yi (yüzde 23), sırasıyla Fatih (yüzde 13), Erenköy, Kartal, Pangaltı ve Topkapı (yüzde 6) takip etmektedir. Erkek ve kadın okuyucuların mektup gönderdiği semtler, Şişli, Erenköy ve Pangaltı’dır. Fenerbahçe, Kadıköy, Kızıltoprak/Bağdat Caddesi’nden sadece kadın okuyucular, Fatih, Kartal, Topkapı, Aksaray, Bakırköy, Beşiktaş, Büyükdere, Hadımköyü, Selimiye, Sirkeci ve Tahtakale’den ise sadece erkek okuyucular mektup göndermiştir.

Okuyucular, genel kültür başta olmak üzere ilgi alanlarına, meslek/kariyer, sağlık, sinema, kadın-erkek ilişkileri, evlilik⁹⁴ gibi farklı birçok konuda soru sormuşlardır. Kadın okuyucu mektuplarını/sorularını; *Genel Kültür* (yüzde 37), *İlgi Alanları* (yüzde 16), *Sağlık* (yüzde 16), *Çeşitli Konular Hakkında Bilgi Edinme* (yüzde 16), *Sinema* (yüzde 10) ve *Kadın* (yüzde 5) başlıkları, erkek okuyucu sorularını ise, *Genel Kültür* (yüzde 40), *Çeşitli Konular Hakkında Bilgi Edinme* (yüzde 27), *Sağlık* (yüzde 16), *İlgi Alanları* (yüzde 13) ve *Meslek* (yüzde 4) altında kategorize etmek mümkündür.

Sadece erkekler *Meslek* kategorisinde soru sormuşlardır. Tayyareci-pilot, polis, tesviyeci veya elektrikçi olmak isteyenlerin başvuracakları yerleri sorduğu gibi,⁹⁵ elektrikçilik alanında Türkiye’de bir okulun varlığını ve eğer varsa okulun gece

sokakta tanıdık bir genç kıza tasadüf ettikleri zaman nasıl selâm vermeli..Genç kızlarla otururken nelerden konuşmalı, hangi kitaplardan bahsetmeli? “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s.14.

⁹⁴ “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 25.

⁹⁵ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 30; “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 32; “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 29.

veya gündüz eğitim verip vermediğini, ücretli mi ücretsiz mi olduğunu soran okuyucular da bulunur.⁹⁶

Erkeklerin sordukları sorulara dair daha fazla detay vermek gerekirse; “*Dünya yüzündeki işsizlerin adedi ne kadardır...?*”,⁹⁷ “*Hindistan’ın nüfusu ne kadardır, biliyor musunuz?*”,⁹⁸ “<<Şurayı devlet>> ve <<Divanı muhasebat>> diye Ankara’da iki daire var. Bunların vazîfesi nedir. Oradaki memurlar ne iş yaparlar?”,⁹⁹ “*Dünya üzerinde en meşhur mübendis kimdir?- Türkiye’de Mimar Sinan’ın yerini tutacak kimse çıktı mı? Ecnebi memleketlerindeki en meşhur mimarlar kimlerdir?*”,¹⁰⁰ “*Kıyamet nedir? Ne zaman kopacaktır. Bu uydurulmuş bir şey midir? Yoksa hakikat midir?*”,¹⁰¹ “*Gözü iyi görmiyenlere gözlük nasıl iyi gösterir?*”,¹⁰² “*Tayyareler havadan ağır oldukları halde nasıl uçuyorlar...*”,¹⁰³ “*Limanımıza gelen ecnebi vapurları da direklerine Türk bayraklarını çekiyorlar. Bunu nezaketen mi yapıyorlar?*”,¹⁰⁴ “*Bilârdı oyununu çok seviyorum. Bunun icadı ve tarihi hakkında malûmat verir misiniz?*”,¹⁰⁵ “*Niçin korkak olduğu halde kendini cesur gösteren adamlara “Donkişot,, diyorlar?”*”,¹⁰⁶ “<<Şarloke Holms>> <<Arsen Lupen>> hakikî şahsiyetler midir? Yoksa uydurma mıdır?”¹⁰⁷

Kadınların sordukları bazı sorular ise şöyledir: “...<<Çinde (Stotüko) nun muhafazası>> Stotüko ne demektir?”,¹⁰⁸ “*Robenson Krüzoe nedir?*”,¹⁰⁹ “*Dünyanın en büyük köprüsü hangisidir?*”,¹¹⁰ “...Avrupa’da [radyoda] çalınan şarkılar ta buraya kadar nasıl geliyor...”,¹¹¹ “*Gazetelerde, mecmualarda Esperanto diye bir lisan bahsedildiğini*

⁹⁶ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 32.

⁹⁷ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 30.

⁹⁸ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 25.

⁹⁹ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 30-31.

¹⁰⁰ “Sualler- cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 31.

¹⁰¹ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 30.

¹⁰² “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 30.

¹⁰³ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 30.

¹⁰⁴ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 30.

¹⁰⁵ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 29.

¹⁰⁶ “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 14.

¹⁰⁷ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 31.

¹⁰⁸ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 30.

¹⁰⁹ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 30.

¹¹⁰ “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 25.

¹¹¹ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 31.

görüyorum. Bu hangi milletin ve memleketin lisanıdır?”,¹¹² “Korsika adasında baydutlar varmış diye gazetelerde okudum. Bu Korsika adası kimindir ve nerededir?”,¹¹³ “Bir arkadaşım ile iddiaya giriştik. O, İtalya’da kadınların bizdeki gibi mahkeme azası ve hâkim olabildiklerini söyledi. Ben de aksini ifade ettim. Hangisi doğrudur?”,¹¹⁴ “Sesim güzel, bir saz çalmasını ve şarkı söylemesini öğrenmek istiyorum. Fakat ailem << sen dansöz mü olacaksın kız?>> diye mani oluyorlar, ne yapayım?”,¹¹⁵ “Titiz bir ailenin yanında abçyım... Yağ lekelerini kolayca çıkarmak için bana bir usul öğretir misiniz?”¹¹⁶

Kadınlar resimli moda yastıklarının yapımına ilgi gösterirken,¹¹⁷ erkekler ise 1930’larda popüler olan Yo-Yo modasına ilgi duyuyordu.¹¹⁸ Ayrıca erkekler arasında, tavukçuluk, din ve evrim gibi çeşitli konular hakkında bilgi edinmek isteyenler de mevcuttu.¹¹⁹

Kadın okuyucuların ilgi alanları arasında ev eşyası modası, müzik, şiir yer alırken, erkek okuyucuların ilgi alanları arasında spor, edebiyat, fotoğrafçılık veya pul biriktirmek bulunur. Her iki cinsiyet de farklı şekillerde sinema veya sinema ile ilgili konulara ilgi gösterir. Fakat sesli sinemanın gelişimiyle yaşanan ilgi kaybindan da bahsedildiği görülmektedir. Bir kadın okuyucu durumu şu şekilde izah eder: “Ben vaktile müthiş sinema meraklısı idim... Fakat sesli film çıkaldan beri bu düşkünlüğüm azaldı, sesli filmlerden pek zevk alamıyorum...”¹²⁰ Erkek okuyuculardan biri, yabancı sinema oyuncularının adreslerini öğrenmek isterken¹²¹ bir diğeri eski bir fotoğraf makinesinden sinema makinesi yapılabilir mi diye sorar.¹²²

Kadınlardan farklı olarak, erkekler, özel olarak diyabet, kanser hastalığı, tifo hastalığı ve grip salgını hakkında bilgi edinmek istediklerini belirtir. Sağlık sorunları yaşayan bir erkek okuyucu, sigarayı bırakabilmek, bir kadın okuyucu ise

¹¹² “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 30.

¹¹³ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 29.

¹¹⁴ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 30.

¹¹⁵ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 30-31.

¹¹⁶ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 29.

¹¹⁷ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Ağustos 1932, s. 31.

¹¹⁸ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 30-31.

¹¹⁹ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 30.

¹²⁰ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 31.

¹²¹ “Sualler-cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 31; Süreyya adlı bir erkek okuyucu, muhtemelen sinemaya ilgisinden dolayı yabancı sinema oyuncularının adreslerini istemişti. *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 31.

¹²² “Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931 s. 29.

iştahsızlıkla baş etmek için tavsiye ister.¹²³ Derginin okuyucu kitlesinin ilgi alanlarının, meraklarının ve gündemlerinin cinsiyete göre ne ölçüde farklılaşabileceğine dair önemli ipuçlarını, rujların zehirli olup olmadığını soran bir kadın okuyucunun¹²⁴ veya karşı cinse nasıl davranılması gerektiğini merak eden bir erkek okuyucunun¹²⁵ sorularından izlemek mümkündür.

Sonuç

1929 Dünya Ekonomik Buhranı, ulus devlet oluşumları üzerinde önemli bir etki yapmıştır. Yüksek işsizlik, yoksulluk ve ekonomik istikrarsızlık, hükûmet politikalarında ve siyasi ideolojilerde önemli değişikliklere yol açmış ve bu değişiklikler *Aile Dostu* dergisi içeriğine ve mesajlarına da yansımıştır. Dergi, zorlu ekonomik koşullarda dergi satışları ve ilan/reklam gelirleriyle finanse edilmiştir. Muhtemelen bu nedenle özellikle ilaç reklamları, potansiyel alıcılara tam sayfa ilaç fotoğraflarıyla sunulmuştur. Köşe yazıları ve düzenlenen yarışmalar gibi etkinlikler de derginin finansmanını sürekli kılmak adına önemli rol oynamıştır.

Aile Dostu, nüfus azalması ve *Umumi Hijzıssıbha Kanunu* gibi konularda devlet politikalarını destekleyen bir çizgiyi benimsemiştir. Milliyetçi, seküler, ilerlemeci ve bilimsel yaklaşımların bir sonucu olarak Ramazan ve dini bayram nostaljisi yapanları eleştirmiş ve dini bayramlar yerine millî bayramları öne çıkarmıştır. Ayrıca, öz dili siyasi ve ekonomik bağımsızlıkla ilişkilendirmiş ve hatta bu başarıyı millî bağımsızlıkla bağdaştırmıştır. *Aile Dostu*, bu açılardan ulus devletin 1930'lardaki kültürel milliyetçilik ideallerini yansıtmaktadır. Aynı çerçevede Türkiye-Avrupa karşılaştırması yapan dergi, çağın gerekliliklerine uygun, hijyenik ve güvenli plajlar gibi konularda Avrupa'nın örnek alınmasını tavsiye etse de, körü körüne taklit edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, birçok yerde asrî/modern ve modern yaşamı olanı öne çıkarmış, ancak özellikle mutlu aile hayatını olumsuz etkilediğini düşündüğü örneğin gürültülü ve sağlıksız eğlence yerlerine gidilmesini eleştirmiştir.

Dergi ayrıca, Türkiye'nin farklı kentlerinden gelen kadın ve erkeklerin kısmen seslerini duyurdukları bir platform olmuştur. Özellikle "*Sualler-Cevaplar*" köşesi incelendiğinde, erkek okuyucu oranının yüzde 67, kadın okuyucu oranının ise yüzde 28 olduğu (yüzde 5'inin cinsiyeti belirtilmemiştir) olduğu görülmektedir. Erkekler genellikle meslekler, hobiler, kıyamet, evrim ve kadın-erkek ilişkileri hakkında, kadınlar ise moda, müzik, şiir, edebiyat, sinema, günlük yaşam, ülkedeki veya dünyadaki gelişmeler gibi çeşitli konularda sorular sormuşlardır. Sonuç

¹²³ "Sualler-cevaplar", *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 29.

¹²⁴ "Sualler-cevaplar", *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 31.

¹²⁵ "Sualler ve cevaplar", *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 14.

olarak, *Aile Dostu* dergisi okuyucuları arasında kadın ve erkeklerin ilgi alanlarının büyük ölçüde farklı olduğu ve ortak ilgi alanlarının sınırlı olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynaklar

Kitaplar, Makaleler ve Tezler

- ACAR Ayla (2011) Türkiye’de Latin Alfabesine Geçiş Süreci ve Gazeteler, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 41, s. 5-25.
- AHMAD Feroz (2017) *Modern Türkiye’nin Oluşumu*, Kaynak Yayınları, Ankara.
- AKŞİN Sina (2018) *Kısa Türkiye Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- ALAY Okan (2019) Mizah Kavramı ve Mizahın Tarihsel Süreci, *Türk Dili*, Cilt 116, Sayı 808, s. 22-30.
- BAŞBOĞA ÖZEN Sevcan (2019) Erken Cumhuriyet Dönemi Çocuk Yayınlarında Çocuklara Yönelik Adab-ı Muaşeret, Görgü ve Nezaket Kuralları, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 15, Sayı 29, s. 60-86.
- BOLAT Esra (2024) Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Anlatıları: *Aile Dostu* ve *Moda Albümü* Dergileri, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BOZTEMUR Recep (1995) Özel Girişimciliğin Gelişiminde Devletin Rolü: İş Bankası Örneği, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 18, Sayı 29, s. 64-79.
- BULUT Mehmet (2003) 1929 Dünya Ekonomik Buhranı ve Türkiye’de Devletçiliğe Geçiş, *Bilgi*, Sayı 26, s. 77-101.
- DEMİR Müslim (2019) Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Üzerine Bir İnceleme, *Çalışma ve Toplum*, Cilt 3, Sayı 62, s. 2015-2030.
- GOFFMAN Erving (2020) *Reklamlarda Toplumsal Cinsiyet*, Çev. Devrim KILIÇER-Fahri İZ, Heretik Basın Yayın, Ankara.
- İLERİ Nurçin & DEĞİRMENCİOĞLU Cansu (2020) Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Asri Ev Tartışmaları ve Elektrikli Tenvirat, *ViraVerita E-Journal: Interdisciplinary Encounters*, Sayı 12, s. 92-126.
- KANDİYOTİ Deniz (1991) *Women, Islam and the State*, Macmillan Academic and Professional Ltd., London.
- KARABULUT Umut (2007) Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Sağlık Hizmetlerine Toplu Bir Bakış, Dr. Refik Saydam’ın Sağlık Bakanlığı ve Hizmetleri (1925-1937), *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 6, Sayı 15, s. 151-160.
- KÖSE Yavuz (2008) Nestlé in the Ottoman Empire: Global Marketing With Local Flavor 1870-1927, *Enterprise and Society*, Cilt 9, Sayı 4, s. 724-761.
- MAZOWER Mark (2008) *Karanlık Kıtaya Avrupa’nın 20. Yüzyılı*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

- ÖZBEK GİRAY Özgül (2021) Kemal Salih Sel'in Yayıncılık Faaliyetleri ve Aylık Mecmua, *Edebî Eleştiri Dergisi, Takvîm-i Vekâyi'den 1928 Yılına Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı*, s. 265-285.
- ÖZLÜK Nuran (2021) Türkiye'de Doğrudan Tüketiciye Dergi Reçeteli İlaç Reklamlarının Dilsel ve Görsel Analizi Bayer Aspirin-Resimli Ay Dergisi Örneği, *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, Cilt 13, Sayı 3, 2021, s. 153-173.
- ÖZYILMAZ Özge (2016) Türkiye'de Sesli Filme Geçiş, *Alternatif Politika 8. Special*, s. 30-54.
- SEMİZ Yaşar (2010) 1923-1950 Döneminde Türkiye'de Nüfusu Arttırma Gayretleri ve Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi), *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 27, s. 423-469.
- SERTEL Zekeriya (2001) *Hatırladıklarım*, 5. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- ŞİMŞİR Bilal N. (2008) *Türk Yazı Devrimi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- TOPRAK Zafer (1985) 1909 Cemiyetler Kanunu, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt.1, İletişim Yayınları, İstanbul.
- TOPUZ Hıfzı (2003) *Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- TURAN Şerafettin (2010) *Türk Devrim Tarihi III- Yeni Türkiye'nin Oluşumu (İkinci Bölüm)*, Bilgi Yayınevi, İstanbul.

Süreli Yayınlar

- "Açık hava, bol ziya...Ev ve mobilya", *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 15-16.
- Ahmet Hidayet, "Doktorun Sırrı", *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 19-21.
- Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 9, s. 11, s. 12 ve kapak sayfası.
- Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 3, s. 15, s. 25.
- Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 11, s. 29, s. 32 ve kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 6, s. 11, s. 21, s. 32 ve kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim, 1931, s. 13, kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 28, kapak sayfası ve kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 30, s. 32 ve kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 29, s. 32 ve kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 3, s. 27 ve kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 1, s. 22, s. 26, s. 32 ve kapak arkası.
- Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 24, s. 31, s. 32, kapak sayfası ve kapak arkası.
- "Aile dostu,, Niçin çıkıyor", *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 32.

- “Asrımızın eğlenceleri”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 21-22.
- “Asrî çocuk”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 8.
- “Aşçı değişmiş!”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 12.
- “Aşk maçı kim kazandı?...”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 27-28.
- “Aşk maçı kim kazandı?”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 20.
- “Bahara, Aşka ve izdivaca dair...” *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 1-2.
- “Balo mevsimi”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 13.
- “Bayram geliyor!”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 1-2.
- “Bir aşk rüzgarı...”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 6.
- “Bizde sayfiye hayatı...”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 1-2.
- “Çare!”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 31.
- “Çocuk modası: Elbiseler ve banyo kostümleri”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 21.
- “Çocuklara tavsiyeler”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 5.
- “Dilimize dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 1-2.
- “Dünyada olup bitenler”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 20.
- “Edebiyatımıza ve Musikimize Dair..”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 1-2.
- “Erkek modası Kadın modaları erkek elbiseleri üzerinde de tesirini gösteriyor!..”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim, 1931, s. 13.
- “Ev kadını neler bilmeli?”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 8.
- “Ev ve eşya Oturma ve çalışma odası Nasıl tanzim edilmeli?”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 23.
- “EV VE EŞYA: iki odanın birleştirilmesi modası devam ediyor”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 21.
- “EV VE EŞYA: Yatak odaları nasıl almalı”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 21-22.
- “Ev ve Mobilya Rahatlık, kolaylık ve ucuzluk”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 9.
- “Ev ve mobilya Sıhî ve ucuz sayfiyeler”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 12-13.
- “Ev ve mobilya”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 11.
- “Evlendiklerinin ilk günü”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 20.
- “Evlî kadınlara nasihatler”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 26.
- “Faydalı Bilgiler”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 11.
- “Fıkralar Latifeler”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 12.
- “Göz hıfzıssıhhası ve çocuklarımız..”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 7-8.

- “Gripten nasıl korunmalı?”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 8-9.
- “Güzelliğe dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 1.
- “Güzelliğe dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 1-2.
- “Hafızayı kuvvetlendirmek çareleri!”, *Aile Dostu*, Sayı 7, s. 20.
- “Hakikat!”, *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 14.
- “Halsizlik”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 20.
- “Hangisini?”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 12.
- “Hürmet”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 31-32.
- “İktisat Devri”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 15.
- “İktisat devri”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 15.
- “Kadın Modası YAZLIK Hafif ve ucuz elbiseler...”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 11.
- “Kadınların hakkı”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 6-7.
- “Kadınların yaşı”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 16.
- “Karışırlar”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 24.
- “Kara haber”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 32.
- “Kır ve Deniz Muhabbeti”, *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 1-2.
- “Kış geliyor!”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 1-2.
- “Klarck Gable”, *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 3.
- “Kumbara bütün bir İstikbaldır!”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 29.
- Mahmut Yesari, “Güzel Kadın”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 16-19.
- Mahmut Yesari, “Nöbet!”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 17-20.
- “Matbuat Kanunu”, *Resmî Gazete*, Sayı 1867, 8 Ağustos 1931, s. 734.
- “Mazeret!”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 14.
- “Müsahebe: Deniz Banyoları”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 1-2.
- “Müthiş ihtiyat!”, *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 10.
- “NESTELE kehaneti”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 32.
- “NESTELE kehaneti”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 32.
- “Niçin erkekler kadınlardan daha çabuk soğuk alırlar?”, *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 19-20.
- “Nişanlılar arasında”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 2.
- “Onun da istirahat ihtiyacı muhakkak”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 24.
- “Pazarlık”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1932, s. 12.
- “Ramazan”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 1-2.

“Sinema: En zarif yıldız: Anita Page”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 3.

“Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 14.

“Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 25.

“Sualler ve cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 14.

“Sualler- Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 30-31.

“Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 30-31.

“Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 29-31.

“Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 29-30.

“Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 29.

“Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 32.

“Sualler- Cevaplar” *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 30-31.

“Sualler-Cevaplar”, *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932, s. 30-31.

“Şık markalar”, *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 29.

“Şıklığa, Süse ve Tuvalate Dair...”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 1-2.

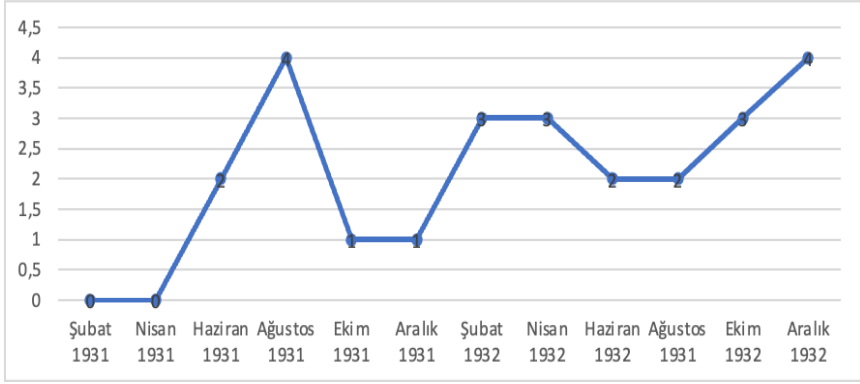
“Taklide, göreneğe ve modaaya dair”, *Aile Dostu*, Sayı 6, Aralık 1931, s. 1-2.

“YAZ İSHALLERİ...”, *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 5-6.

“Yeni memurun vazifesi!”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 12.

“Zeki Garson”, *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 28.

Ekler

Grafik 1: Aylara Göre Reklam Dağılımı

Reklamların Yer Aldığı Sayılar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam	%
Reklamı Yapılan Ürün	Ürünün Reklam Sayısı													
Eldoforme											1		1	3
Spirosal								1					1	3
Şık Markalar (E.M, C.V, A.B, M.T, A.C)				1									1	3
Cresival											1	1	2	5
Nestle (Nestele)			1	1									2	5
Panflavin							1		1				2	5
Typhoral										1		1	2	5
Satie							1	1			1	1	4	11
İş Bankası							1	1	1		1	1	5	14
Aspirin				1			1	1			2	2	7	19
Körner-Zelio Macunu			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	27

Tablo 1 - Aile Dostu Dergisinde Yer Alan Görsel Reklamlar¹²⁶

¹²⁶ Tablodaki veriler için, Atatürk Kitaplığı'ndaki 12 basılı sayıdan ve bazı sayıların eksik son sayfaları için ise Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin dijital koleksiyonundan yararlanılmıştır.

Birinci Sayı

On İkinci Sayı

“Ramazan”	“MUHASEBE-Dilimize dair...”
“Sinema: En şık giyinen yıldız kimdir?”	“Sinema-dolphe Menjou”
“Çocuklara tavsiyeler”	“SIHHİ BAHİSLER: Öpüşmenin Tehlikeleri”
“Kadınların hakkı”	“Uyumıyan adam!- Umumî harpte yaralanan”
	“Bir Macar’ın, 17 seneden beri gözüne uyku girmiyor”
“Grip’ten nasıl korunmalı”	“Eğlenceler: 1933 senesi için kolay bir fal”
“Muaşeret”	“Kadın Modası: Hem gündüz hem de akşam
“Ev ve Mobilya”	elbisesi olarak kullanılabilcek kıyafetler”
“Fıkralar Latifeler”	“Hakikî hayattan sahneler: Halı Kralının Kızının izdivacı”
“Sualler cevaplar”	“Meraklı şeyler”
“Çok yaşamak ve daima sıhhatte olmak	“çocuk elbiseleri”
İsterseniz..”	
“Güzel kadın: Mahmud Yesari’nin nefis bir hikâyesi”	“Dünya şuunu”

“Meraklı vak’alar”	“Hikaye-Bir Annenin Sergüzeşti”
“El işleri ve örgü”	“Fıkralar”
“Gözün şaşkınlığı”	“Ev ve Eşya: İki odanın birleştirilmesi modası devam ediyor”
“Çalışma, uyuma, dinlenme saatleri”	“Erkek Modası: Smokinler yeni bir şekil aldı”
“Enstantane resimler”	“Hanımlara Elişleri: Yavrularınıza göğüslük ve eviniz için küçük bir masa örtüsü”
“Kadın ve erkek modaları”	“Beşeriyetin hulyaları-Karaları deniz, denizleri kara yapmak için çalışan âlimler var”
“Sıhhî ve faydalı malûmat”	“Aile oyunları”
“Mizah”	“Sualler-Cevaplar”
“ ”Aile dostu,, Niçin çıkıyor”	

Tablo 2- *Aile Dostu* Konu Başlıkları

1-6 Sayılar

7-12 Sayılar

“Ramazan”	“MÜSAHEBE: Bayram geliyor!”
“Bahara, Aşka ve izdivaca dair...”	“MÜSAHABE: şıklığa, Süse ve Tuvalete Dair..”
“Bizde sayfiye hayatı...”	“MÜSAHABE: Edebiyatımıza ve Musikimize Dair..”
“MÜSAHEBE:Deniz Banyoları...”	“Kır ve Deniz Muhabbeti”
“MÜSAHEBE: Kış geliyor!”	“MUSAHABE: Güzelliğe dair...”
“MÜSAHEBE: Taklide, göreneğe ve modaya dair”	“MUSAHABE: Dilimize dair...”

Tablo 3- *Aile Dostu Giriş Yazıları*

İİ Okuyucu # Okuyucu %¹²⁷ Cinsiyet/K/E/B #¹²⁸ K/E %¹²⁹

İstanbul	31	46	11K/19E/1B	42/58
Adapazarı	3	4	3E	-/7
Konya	3	4	3E	-/7
Sivas	3	4	3E	5/7
Ankara	2	3	1E/1B	-/2
Erzurum	2	3	2K	11/-
Eskişehir	2	3	1K/1E	5/2
Van	2	3	2E	-/4
Adana	1	1	1K	2/-
Afyonkarahisar	1	1	1E	-/2
Bayburt	1	1	1E	-/2
Bitlis	1	1	1K	5/-
Bolu	1	1	1E	-/2
Çorum	1	1	1E	-/2
Elâziz (Elâzığ)	1	1	1K	5/-
Eleşkürt kazası (Ağrı)	1	1	1E	-/2

¹²⁷ Bir kentteki okuyucuların diğer kentlerdeki okuyuculara oranıdır.

¹²⁸ Burada K, Kadını, E, Erkeği, B ise cinsiyeti belirtilmemiş okuyucuları temsil etmektedir.

¹²⁹ Bir kentteki kadın ve erkek okuyucuların diğer kentlerdeki kadın ve erkek okuyuculara oranıdır.

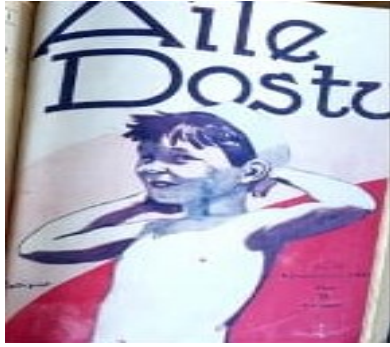
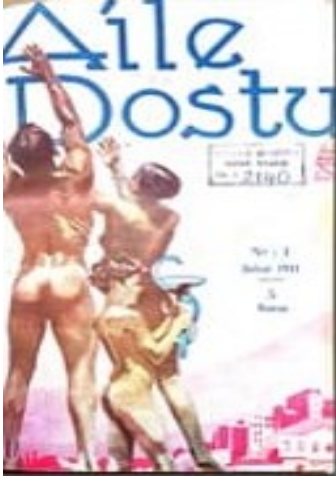
Ereğli	1	1	1E	-/2
Gemlik	1	1	1E	-/2
İnebolu	1	1	1E	-/2
İzmir	1	1	1K	5/-
Karaköse (Ağrı)	1	1	1E	-/2
Kastamonu	1	1	1E	-/2
Kayseri	1	1	1B	-
Niđe	1	1	1E	-/2
Osmaneli (Bilecik)	1	1	1E	-/2
Samsun	1	1	1K	5/-
Siverek (Urfa)	1	1	1E	-/2

Tablo 4- *Aile Dostu* Dergisi Türkiye Geneli Okuyucu Profili

İlçe/Semt Okuyucu # Okuyucu % Cinsiyet K/E # K/E %¹³⁰

Şişli	7	23	6K/1E	55/5
Fatih	4	13	4E	-/21
Erenköy	2	6	1E/1K	9/5
Kartal	2	6	2E	-/11
Pangaltı	2	6	1K/1E	9/5
Topkapı	2	6	2E	-/11
Aksaray	1	3	1E	-/5
Bakırköy	1	3	1E	-/5
Beşiktaş	1	3	1E	-/5
Büyükdere	1	3	1B	-
Büyükdere	1	3	1E	-/5
Fenerbahçe	1	3	1K	1/-
Hadım köyü	1	3	1E	-/5
Kadıköy	1	3	1K	9/-
Kızıltoprak/Bağdat Cad.	1	3	1K	9/-
Selimiye	1	3	1E	-/5
Sirkeci	1	3	1E	-/5
Tahtakale	1	3	1E	-/5

Tablo 5- İstanbul/Semt Bazlı Okuyucu Profili¹³⁰ İstanbul semtleri içindeki kadın ve erkek okuyucuların birbirine oranıdır.

Aile Dostu dergisi kapak resimleri.

Görsel 1 - *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931.

Görsel 2 - *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932.

Görsel 3 - *Aile Dostu*, Sayı 12, Aralık 1932.

Ev ve Tarla farelerine karşı

Kullanılması
gayet kolay
tesiri kat'i
ve seri

ZELIO — Tane-
leri birçok mem-
leketlerin resmi
müesseseleri ta-
rafından tavsiye
edilmektedir.

KÖRNER

Farelere karşı ZELIO - MACUNU

FARELERDEN NASIL KURTULABİLİRSİNİZ?

Bu ürünün en mühim özelliği farenin kurtulması için en etkin çare olarak patlama gücüne sahip olmasıdır. Zelio macunu kullanıldığında farelerin kurtulması mümkündür.

Bu ürünün için en iyi sonuçları elde etmek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir. Bu zamanları belirlemek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir.

Bu ürünün en mühim özelliği farelerin kurtulması için en etkin çare olarak patlama gücüne sahip olmasıdır. Zelio macunu kullanıldığında farelerin kurtulması mümkündür.

Bu ürünün için en iyi sonuçları elde etmek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir. Bu zamanları belirlemek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir.

Bu ürünün en mühim özelliği farelerin kurtulması için en etkin çare olarak patlama gücüne sahip olmasıdır. Zelio macunu kullanıldığında farelerin kurtulması mümkündür.

Bu ürünün için en iyi sonuçları elde etmek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir. Bu zamanları belirlemek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir.

FARELERDEN NASIL KURTULABİLİRSİNİZ?

Bu ürünün en mühim özelliği farelerin kurtulması için en etkin çare olarak patlama gücüne sahip olmasıdır. Zelio macunu kullanıldığında farelerin kurtulması mümkündür.

Bu ürünün için en iyi sonuçları elde etmek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir. Bu zamanları belirlemek için farelerin kurtulması için en uygun zamanları belirlemek gerekir.

Zelio Macunu reklamı ve ilgili yazı.

Görsel 4 - *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, kapak arkası.

Görsel 5 - *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 11.

Satie ve bazı şık markalar.

Görsel 6 - *Aile Dostu*, Sayı 7, Şubat 1932, s. 28.

Görsel 7 - *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 30.

Görsel 8 - *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 29.

Hadi itikat sahipleri günden güne
hayboluyor, fakat eğlenmek ihtiyarı
daima baldır....

NESTELE kehaneti

Size emsalsiz bir eğlence temin
etmektedir. Umursuz ne'ne!!!

Meşhur ünlü NESTELE çikolatalarının
her çeşidi içinde süracağına her hangi san-
lan cevabı yazılı kartlar mevcuttur.

NESTELE girkeci yarıhanlarından bir-
zati veya posta ile meşhur kehanet eğlencesini
tafsilâtını havi risaleyi isteyiniz.

Bundan başlan, NESTELE çikolatası
alanlar güzel skramiyeli iki müsabakaya
birden iştirak edebilirler.

Kumbara bütün bir İstikbaldir !

Siz de İş Bankasından bir kumbara alınız.

Nestle ve İş Bankası.

Görsel 9 *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 32.

Görsel 10 *Aile Dostu*, Sayı 8, Nisan 1932, s. 32.

Panflavin Pastilleri

Boğaz hastalıkları ve soğuk algınlıklarına karşı kendinizi koruyunuz.
Bağ gibi hastalıklar için tozlu yerler en ziyade tehlike teşkil ederler.

Onun için
tam zamanında
Panflavin pastilleri
kullanınız.

BAYER

Yalnız
Doktorunuzun
Yazması
kâfidir.

Tifo tehlikesine karşı:
İğne ağrısı, aşılama ateşi v. s. olmadan sabahları aç karına birer TYPHORAL hâpi yutmak suretile aşılanız.

HER ECZANEDE
2 TABLETLİK

Emballe spécial
pour la Turquie

Sachet
ASPIRINE

Yeni
ASPIRİN Paketleri
bulabilirsiniz.

Çepte taşımak için hem daha kolay, hem daha temizdir.
Bu yeni ambalaj sizi kıymetli olmayan başka mamulât almaktan korur.

BAYER **ASPIRİN** 20 ve 2 tabletlük ambalajlar içinde her yerde bulunur.

Bazı ilaç reklamları.

Görsel 11 - *Aile Dostu*, Sayı 9, Haziran 1932, s. 32.

Görsel 12 - *Aile Dostu*, Sayı 10, Ekim 1932, s. 27.

Görsel 13 - *Aile Dostu*, Sayı 11, Aralık 1932, s. 24.

Kadın, erkek ve çocuk modası.

Görsel 14 - *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 11.

Görsel 15 - *Aile Dostu*, Sayı 5, Ekim 1931, s. 13.

Görsel 16 - *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 21.

“Asrımızın eğlenceleri” ve “Müsahebe: Deniz Banyoları”.

Görsel 17 - *Aile Dostu*, Sayı 3, Haziran 1931, s. 21-22.

Görsel 18 - *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 1.

Dünya güzeli Keriman Halis ve babaannesi.

Görsel 19 - *Aile Dostu*, Sayı 11, Ekim 1932, s. 1.

Kafesli pencereler ile ev ve dekorasyon köşesi.

Görsel 20 - *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 9.

Görsel 21 - *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 11.

“Fıkralar Latifeler” köşesi ve çizimli mizah örnekleri.

Görsel 22 - *Aile Dostu*, Sayı 1, Şubat 1931, s. 12.

Görsel 23 - *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 15.

Görsel 24 - *Aile Dostu*, Sayı 4, Ağustos 1931, s. 6.

Amerikalı oyuncular: Clark Gable ve Anita Page.

Görsel 25 - *Aile Dostu*, Sayı 10, Ağustos 1932, s. 3.

Görsel 26 - *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 3.

Sualler ve cevaplar

[Geçen nüshamızda karilerimizin her türlü suallerine ve müşküllerine bu sütunlarda cevap vereceğimizi yazmış, bir kaç tane de sual ve cevap nümunesi göstermişlik. O güüden beri karilerimizin bir çoklarından muhtelif sualleri havi mektuplar aldık. Bunlardan bir kısmına bu nüshamızda cevaplar veriyoruz.]

Fatihte Fevzi Paşa caddesinde Seyfettin imzası ile:

— Şimdiye kadar insanların ayakla çıkabildikleri en fazla yükseklik ne kadardır?

— Üç İngiliz Himalaya dağında 8320 metreye kadar çıktılar. Bu yükseklik dünyada insan ayağının değdiği en fazla yüksekliktir.

Kızıltoprak, Bağdat caddesinde Mevrure imzası ile:

— Dünyanın en büyük köprüsü hangisidir?

— Dünyanın en büyük köprüsü Kanada'da (Kebek) asma köprüsüdür. Uzunluğu 547 metredir. Ondan sonra İngiltere'de İskoçya'daki Forth asma köprüsüdür. Bunun da boyu 518 metredir.

Adapazarında istasyon civarında Halit imzası ile:

— Fotoğrafçılığa çok meraklı olan Handi makine al-

mak bir şey değil, fakat sanatı kimden öğreneyim?

— Neşrolunmuş bir çok fotoğrafçılık kitapları vardır. İstanbul'da hangi kütüphaneye müracaat etseniz bundan bir tane size gönderirler.

Ankara'da Öksüzçe'de İrfan imzası ile:

— 19 yaşındayım. Bir kızı çıldırması seviyorum. İstedim. Babası vermek üzere idi. Fakat amca zadem işi bozdu. Şimdi ben ne yapayım?

— Amcazadenizin yaptığı bu iş belki de isabet olmuş. 19 yaş bir erkek için evlenme çağı değildir. Mektebinizi bitirin. Eliniz bir iş tutsun. Ondan sonra evlenmeğe kalkın.

Gemlik'te iskele civarında Hilmi imzası ile:

— Hindistanın nüfusu ne kadardır, biliyor musunuz?

— Hindistanda yapılan son nüfus istatistiğine göre İngiltere'nin idare ettiği kısımda 247, müstakil hükümetler erazisinde de 71 milyon, ceman yekûn 311 milyon nüfus vardır. Fakat maatteessüf bunun 276 milyonu okumak yazmak bilmez. Aralarında tam 222 kişi okuyamaz.

“Sualler ve cevaplar” köşesinden örnekler.

Görsel 27 - *Aile Dostu*, Sayı 2, Nisan 1931, s. 25.